

Sygn. akt II PK 302/05

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)
SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec
SSA Romualda Spyt (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa G. Ż.
przeciwko A. K. i L. K. - Przedsiębiorstwu Usługowo-Handlowemu K. w K.
o wznowienie postępowania,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych
i Spraw Publicznych w dniu 9 maja 2006 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego we W.
z dnia 17 maja 2005 r., sygn. akt III APa .../05,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Prawomocnym wyrokiem z dnia 17 maja 2005r. Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację A. K. i L. K. – Przedsiębiorstwo Usługowo - Handlowe „ K.” od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J. z dnia 9 lutego 2005 r. sprawie z powództwa G. Ż. o zapłatę, rozpoznawanej na skutek wniosku pozwanych o wznowienie postępowania. Pozwani domagali się wznowienia postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 15 czerwca 2004 r. oddalającym

ich apelację od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w J. z dnia 12 grudnia 2003 r., zasądającego solidarnie od pozwanych na rzecz powódki kwotę 16.743,92 zł. Jako podstawę wznowienia powołali art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. twierdząc, że wyrok z dnia 12 grudnia 2003 r. Sądu Okręgowego, jak i wyrok z dnia 15 czerwca 2004 r. Sądu Apelacyjnego oparty został na dokumentach podrobionych przez powódkę lub przez osoby z nią współdziałające.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 17 maja 2005 r. Sąd Apelacyjny nie podzielił zarzutów apelacyjnych – w tym przede wszystkim zarzutu nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Wskazał na rozbieżność stanowiska Sądu Najwyższego w kwestii, który sąd jest właściwy do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania – pierwszej czy drugiej instancji w sytuacji, kiedy wyrok sądu drugiej instancji jest wyrokiem oddalającym apelację. Rozważając ten problem Sąd Apelacyjny opowiedział się za stanowiskiem wyrażonym w postanowieniach Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1999 r., II UKN 417/98 (OSNAPiUS z 2000 r. nr 6, poz. 254), z dnia 2 lipca 2002 r., I PZ 47/02 (OSNAP z 2004 r. nr 9, poz. 159) oraz z dnia 5 grudnia 1996 r., I PKN 28/96 (OSNAPiUS z 1999 nr 13, poz. 236), które wyrażają pogląd, iż sąd drugiej instancji, oddalający apelację od wyroku sądu pierwszej instancji, nie orzeka co do istoty sprawy. Tym samym nie zgodził się z przeciwnym poglądem prezentowanym w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 kwietnia 2004 r., III CZP (OSNC z 2004 r. nr 12, poz. 206). Prawdłowo zatem, zdaniem Sądu Apelacyjnego, w przedmiotowej sprawie o wznowienie postępowania orzekał sąd pierwszej instancji. Odnośnie drugiego zarzutu apelacyjnego, tj. naruszenia art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 404 i 410 k.p.c. Sąd Apelacyjny stwierdził, że podstawa wznowienia oparta na przepisie art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. nie istnieje, gdyż wymaga ona, aby stwierdzenie podrobienia dokumentu, na którym oparto wyrok, potwierdzone było prawomocnym wyrokiem skazującym, czego w niniejszej sprawie brak. Sąd Apelacyjny wywiódł także, że w przedmiotowej sprawie sam fakt niezgodności zapisów w dokumencie przedstawianym w poprzednim postępowaniu w stosunku do dokumentu przedstawianego w skardze o wznowienie postępowania nie może być utożsamiany ze sfalszowaniem dokumentów przez powódkę.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiódł pełnomocnik pozwanych zarzucając nieważność postępowania i wskazał na naruszenie art. 379 pkt 4 i 6 k.p.c. polegające na tym, że w sprawie orzekał niewłaściwy sąd niższej instancji, którego

skład był sprzeczny z przepisami ustawy oraz naruszenie art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 404 k.p.c. i art. 410 k.p.c., a także art. 391 § 1 k.p.c., art. 380 k.p.c. oraz art. 385 k.p.c. poprzez niestwierdzenie istnienia podstawy wznowienia postępowania i bezpodstawne oddalenie apelacji pozwanych.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na rozbieżność orzecznictwa co do kwestii, który sąd jest właściwy do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania w sytuacji, gdy sąd drugiej instancji oddalił apelację od wyroku sądu pierwszej instancji i powołał się na zarzucaną nieważność postępowania.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji, zniesienie dotychczasowego postępowania i przekazane prawy do ponownego rozpoznania przez Sąd drugiej instancji. W uzasadnieniu skargi skarżący powołał się na przywołane przez Sąd Apelacyjny orzecznictwo Sądu Najwyższego, prezentując pogląd, że sąd drugiej instancji oddalający apelację od wyroku sądu pierwszej instancji jest sądem orzekającym co do istoty sprawy. Zarzucił także nietrafność koncepcji Sądu Apelacyjnego co do tego, że podrobienie dokumentu, na którym oparto wyrok, musi być potwierdzone prawomocnym wyrokiem karnym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie ma usprawiedliwionych podstaw. Skarżący zarzuca wyrokowi Sądu drugiej instancji nieważność postępowania, gdy tymczasem zarzut taki, wywiedziony na kanwie rozbieżności orzecznictwa dotyczącego właściwości sądu przy rozpoznawaniu skargi o wznowienie postępowania, mógł być uczyniony wyłącznie w odniesieniu do wyroku Sądu pierwszej instancji.

Sąd drugiej instancji, oddalając apelację pozwanych, nie podzielił poglądu apelujących dotyczącego nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji i przyjął, że sądem właściwym do rozpoznania skargi o wznowienie postępowania w niniejszej sprawie był sąd pierwszej instancji. Istotnie dokonując wykładni przepisu art. 405 k.p.c. Sąd Najwyższy wielokrotnie wyrażał pogląd, że sąd drugiej instancji oddalający apelację od wyroku sądu pierwszej instancji nie jest sądem orzekającym co do istoty sprawy. Takie stanowisko prezentował w przywołanych przez Sąd Apelacyjny orzeczeniach z dnia 14 stycznia 1999 r., II UKN

417/98 (OSNAPiUS z 2000 r. nr 6, poz. 254), z dnia 2 lipca 2002 r., I PZ 47/02 (OSNAP z 2004 r. nr 9, poz. 159) oraz z dnia 5 grudnia 1996 r., I PKN 28/96 (OSNAPiUS z 1997 r. nr 13, poz. 236).

W orzeczeniach tych wywiedziono pogląd, że sąd drugiej instancji orzeka co do istoty sprawy tylko wtedy, gdy wydaje orzeczenie reformatoryjne, tj. gdy zmienia zaskarżony wyrok, albowiem tylko wówczas na podstawie wyraźnych dyspozycji normatywnych art. 386 § 1 k.p.c. orzeka co do istoty sprawy. Natomiast ostatnie orzecznictwo Sądu Najwyższego odeszło od takiego stanowiska. W postanowieniu z dnia 21 kwietnia 2004 r., II CZP 11/04 (OSNC z 2004 r. nr 12, poz. 206) Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że postępowanie apelacyjne - chociaż jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym - zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego. Sąd Najwyższy podkreślił także, iż sąd drugiej instancji daje wyraz pozytywnej ocenie zaskarżonego wyroku, a tym samym swej ocenie co do meritum sprawy.

Pogląd ten został powielony i rozwinięty w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2005 r. (OSNC nr 12, poz. 200), gdzie stwierdza się, że przez orzeczenie co do istoty sprawy należy rozumieć bezpośrednie merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy (istoty sporu) na podstawie ustaleń stanu faktycznego. Naczelną rolę przypisał Sąd Najwyższy charakterowi postępowania odwoławczego i funkcji sądu odwoławczego i wskazał, że sąd drugiej instancji, który oddalił apelację, jest sądem ostatnio orzekającym co do istoty sprawy w rozumieniu art. 405 zdanie drugie k.p.c.

Opowiedzenie się za drugą z tych koncepcji uzasadniałoby pogląd o nieważności postępowania, ale wyłącznie przed Sądem pierwszej instancji, natomiast zarzutu takiego nie można postawić wyrokowi Sądu drugiej instancji. Wskazana w art. 398³ § 1 pkt 3 k.p.c. nieważność postępowania – jako podstawa skargi kasacyjnej - zachodzić musi przed sądem drugiej instancji. Niedostrzeżenie nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji przez sąd drugiej instancji nie przenosi automatycznie tej nieważności na orzeczenie sądu drugiej instancji. Co najwyżej w takiej sytuacji można sądowi drugiej instancji uczynić zarzut naruszenia prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) - a konkretnie zarzut naruszenia art. 386 § 2 k.p.c. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2005 r., III CK 323/04, LEX nr 150574). W przedmiotowej skardze zarzutu takiego nie powołano, co powoduje, że kwestia dotycząca właściwości sądu przy rozpoznawaniu skargi o wznowienie postępowania,

pozostaje poza rozstrzygnięciem Sądu Najwyższego. Zgodnie bowiem z jednoznaczną treścią art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach podstaw kasacyjnych.

Przechodząc do kolejnego zarzutu naruszenia prawa procesowego – art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 404 k.p.c. i art. 410 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. i art. 380 k.p.c. i art. 385 k.p.c. to w pierwszej kolejności stwierdzić należy, że uzasadniony jest zarzut naruszenia jedynie przepisu art. 410 k.p.c. ale nie w takim znaczeniu, jak to wywodzi skarżący, lecz z uwagi na jego niezastosowanie. Z sentencji orzeczenia Sądu Okręgowego wynika, że oddalił on skargę o wznowienie postępowania, a w uzasadnieniu orzeczenia powołano przepis art. 412 § 2 k.p.c. Podstawą do takiego rozstrzygnięcia było stwierdzenie, że podstawa restytucyjna, na którą powołano się w skardze o wznowienie postępowania, nie istnieje, ponieważ podrobienie lub przerobienie dokumentu, na którym oparty został wyrok, nie zostało ustalone prawomocnym wyrokiem skazującym (art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 404 k.p.c.). Dodatkowo Sąd Okręgowy stwierdził, że nie występuje także inna przesłanka restytucyjna polegająca na wykryciu takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy i z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu (art. 403 § 2 k.p.c.). Sąd Apelacyjny oddalając apelację w przedmiotowej sprawie podzielił powyższy pogląd w całości, uznając tym samym, że brak w niniejszej sprawie ustawowej podstawy wznowienia i prowadzi to do oddalenia skargi o wznowienie postępowania na podstawie art. 412 § 1 k.p.c. Obowiązujący art. 411 k.p.c., uchylony przez art. 1 pkt 21 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98) z dniem 6 lutego 2005 r. – który miał zastosowanie w przedmiotowej sprawie na mocy art. 3 ustawy zmieniającej, stanowił, że na rozprawie sąd rozstrzyga przede wszystkim o dopuszczalności wznowienia i odrzuca skargę, jeżeli brak ustawowej podstawy wznowienia albo termin do wniesienia skargi nie został zachowany. Jeśli zatem Sąd Okręgowy stwierdził brak ustawowej przyczyny wznowienia, winien był skargę odrzucić. Jednakże zakwestionowanie w skardze kasacyjnej orzeczenia sądu drugiej instancji w takim zakresie, w jakim nie dostrzegł on tej właśnie wadliwości orzeczenia sądu pierwszej instancji, winno odbyć

się poprzez zarzut naruszenia art. 386 § 3 k.p.c., czego skarżący nie uczynił – aczkolwiek wpływ tego naruszenia na wynik sprawy nie jest tego rodzaju, aby prowadził do uwzględnienia skargi kasacyjnej zgodnie z jej wnioskami.

Natomiast całkowicie nieuzasadniony jest zarzut naruszenia art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c., gdyż prawidłowo Sąd drugiej instancji przyjął, że z powodu przyczyny wskazanej w tym przepisie postępowanie wznowić można jedynie wtedy, gdy czyn polegający na podrobieniu lub przerobieniu dokumentu ustalony został prawomocnym wyrokiem skazującym, chyba że postępowanie karne nie może być wszczęte lub że zostało umorzone z innych przyczyn niż brak dowodów. Zgodnie z art. 270 Kodeksu karnego, kto, w celu użycia za autentyczny, podrabia lub przerabia dokument lub takiego dokumentu jako autentyczny używa podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Skoro podstawa wznowienia wskazana w art. 403 § 1 pkt 1 k.p.c. stanowi jednocześnie przestępstwo, to nieuprawnione jest twierdzenie skarżącego, że ma ona być samodzielny i nie nawiązuje do niej przepis art. 404 k.p.c. Ten ostatni przepis ma ogólny charakter i wobec tego dotyczy wszystkich sytuacji faktycznych objętych zakresem zastosowania art. 403 § 1 k.p.c. Trafnie zatem Sąd Apelacyjny w tym zakresie powołał się na stanowisko zawarte w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2002 r. III AO 23/02 (OSNAPiUS – wkł. z 2003 r. nr 18, poz. 11).

Mając na uwadze powyższe Sąd Najwyższy na mocy art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.